

Покрајински заштитник грађана
ОМБУДСМАН

Republika Srbija
Autonomna pokrajina Vojvodina
Pokrajinski zaštitnik građana – ombudsman

Institut za kriminološka
i sociološka istraživanja iz Beograda

ZBORNIK RADOVA

Međunarodna naučna konferencija
„SLOBODA, BEZBEDNOST: PRAVO NA PRIVATNOST“

CONFERENCE PAPERS

International Scientific Conference
„FREEDOM, SECURITY: THE RIGHT TO PRIVACY“

Novi Sad, 2017.

doc. dr sc. Matko Pajčić*

**ZAŠTITA OSOBNIH PODATAKA U POSTUPCIMA
MEĐUNARODNE KAZNENOPRAVNE I POLICIJSKE
SURADNJE U EUROPSKOM PRAVU²⁷⁴**

Apstrakt: U radu se analizira pravno uređenje zaštite osobnih podataka u postupcima međunarodne kaznenopravne i policijske suradnje u pravu Vijeća Europe i Europske unije. S obzirom na jačanje kriminala s međunarodnim obilježjima, intenzivna suradnja između policijskih i pravosudnih tijela različitih država postaje nužnost. Jedan od najvažnijih oblika te suradnje jest razmjena informacija koje u pravilu sadrže i osobne podatke ne samo osumnjičenika i okrivljenika, već i drugih osoba. Budući da je tehnološki napredak omogućio prikupljanje, obradu i pohranu velike količine takvih osobnih podataka, što dovodi do vrlo ozbiljne prijetnje od povrede prava na privatnost i prava na zaštitu osobnih podataka, potrebno je uspostaviti pravni okvir koji će omogućiti učinkovitu razmjenu informacija između nadležnih tijela različitih država, ali uz očuvanje temeljnih prava svake osobe.

Ključne riječi: zaštita osobnih podataka, međunarodna pravosudna suradnja u kaznenim stvarima, međunarodna policijska suradnja.

1. Uvod

Imajući u vidu jačanje prekograničnog kriminala, suradnja među pravosudnim i policijskim tijelima različitih država u Europi postaje imperativ. Razmjena informacija između država olakšava otkrivanje i dokazivanje kaznenih djela – bez takve suradnje bi značajan dio kriminala s međunarodnim elementom bilo znatno teže otkriti. Suvremene tehnike omogućuju prikupljanje, obradu i čuvanja ogromne količine podataka. S obzirom na takve tehničke mogućnosti i na činjenicu da obilje prikupljenih informacija

* docent na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Splitu, email: mpajcic@pravst.hr

²⁷⁴ Ovaj se rad temelji na istraživanju provedenom za potrebe projekta „Pravosudna suradnja Hrvatske u kaznenim stvarima u EU i regiji: nasljeđe prošlosti i izazovi budućnosti / Croatian Judicial Cooperation in Criminal Matters in the EU and the Region: Heritage of the Past and Challenges of the Future (CoCoCrim)“ koji financira Hrvatska zaklada za znanost.

olakšava učinkovitu borbe protiv kriminala,²⁷⁵ jasno je da istovremeno postoji i opasnost od narušavanja prava na privatnost građana,²⁷⁶ odnosno prava na zaštitu osobnih podataka. Stoga je nužno pažljivo uspostavljanjem odgovarajućeg pravnog okvira regulirati prikupljanje i obradu osobnih podataka građana općenito, a osobito kad je riječ o prikupljanju podataka za potrebe kaznenog postupka. Takvo prikupljanje i obrada, kako će u nastavku teksta biti pojašnjeno, mora biti dopušteno samo kad je to nužno potrebno opravdano s obzirom na cilj. Navedeno u još većoj mjeri vrijedi i za razmjenu podataka između država tijekom policijske i pravosudne suradnje, jer se podaci vlastitih građana daju represivnim tijelima druge države. Područje međunarodne policijske suradnje jedno je i od najpropulzivnijih zakonodavnih područja cjelokupnog zakonodavstva EU specifično po tome što svijest država o potrebi razmjene podataka neprestano jača, ali istodobno postoji oprez jer se kroz takvu razmjenu države dobrim dijelom odriču svoga suvereniteta (Rošić, 2014: 296). Razmjena podataka između policijskih i pravosudnih tijela tako s jedne strane znatno doprinosi zaštiti društva od kriminala, dok s druge strane stvara potrebu za podizanjem normativne zaštite osobnih podataka građana na međunarodnu razinu (Pajčić, 2016: 179). U pravnoj teoriji se ističe da je zaštita osobnih podataka složeno i osjetljivo pravno područje koje u kontekstu kaznenih postupaka s obzirom na pravni položaj okrivljenika dobiva dodatno na težini i važnosti te da do povrede prava na zaštitu osobnih podataka može doći u svim stadijima kaznenog postupka, ali i prije, prilikom policijske djelatnosti otkrivanja kaznenih djela te da je stoga neophodno osigurati prikladne mehanizme zaštite ovog prava (Carić, Pleić, 2016: 393).

²⁷⁵ Za razliku od tradicionalne obrade pohranjenih podataka s ciljem pronalaska korisnih informacija, sve su češći glasovi o drukčijoj mogućoj uporabi navedenih podataka putem tzv. „prediktivnih algoritama“ koji prema nekim autorima imaju potencijal revolucionizirati način na koji na koji policija istražuje kriminal i način na koji se regulira djelovanje policije. Simmons tako navodi da su sudovi stoljećima kreirali pravne standarde za za policijske službenike koji su donosili kliničke prosudbe na temelju iskustva i intuicije. Nepreciznost i subjektivnost tih pravnih standarda bilo je nužno zlo - oni su bili potrebni s obzirom na subjektivne čimbenike koji su koristili policijski djelatnici, ali njihova točnost nije mogla biti testirana, učinili su sustav slabijim, i otvorili su vrata golemoj nedosljednosti i često diskriminirajućim rezultatima. Smatra da razvojem prediktivnih algoritama koji se temelji na obradi velikih količina prikupljenih i pohranjenih podataka, imamo priliku povećati točnost i transparentnost načina primjene tih standarda i samih standarda, što bi sustav učinilo učinkovitijim, pravednijim i otvorenijim (Simmons, 2016: 1016).

²⁷⁶ O poteškoćama u pojmovnom određenju privatnosti, prava na privatnost i pojma privatnog prostora te nužnosti razlikovanja navedenih pojmova v. Dragičević Prtenjača, 2014: 166-170., koja tako primjerice upozorava da je privatnost pojam koji svaka država definira na svoj način te da čak svako pravno područje ima svoje definicije, dok je pravo na privatnost pravo pojedinca na ostvarivanje privatnosti i upravo se ono štiti raznim međunarodnim dokumentima i nacionalnim Ustavom i zakonima. Naravno, kazneno pravo u širem smislu riječi privatnost osoba štiti i putem niza inkriminacija kojima se ponašanja kojima se povrjeđuje privatnost osoba proglašavaju kaznenim djelima te propisuju kaznenopravne sankcije. Za opći pregled navedene tematike v. Seling, A., (2010) Schutz der Privatsphäre durch das Strafrecht, LexisNexis Verlag ARD Orac, Wien.

Međunarodna zajednica je, svjesna navedene potrebe, u posljednjih 40 godina donijela niz dokumenata koji sadrže i pravno normiranje zaštite osobnih podataka. U Europi, najprije Vijeće Europe a potom i Europska unija sve više se posvećuju pravnom uređenju te materije, pa ćemo neke najvažnije izvore u nastavku i izložiti. Svi izvori koji će u nastavku biti izneseni se, sadržajno, mogu podijeliti na tri dijela. Prvu skupinu čine opći dokumenti o ljudskim pravima u kojima se nalaze i kratke opće odredbe o potrebi zaštite privatnosti te zaštite osobnih podataka. Drugu skupinu čine pravni izvori koji pretežnim dijelom svog sadržaja uređuju zaštitu osobnih podataka, dok su u treću skupinu svrstani oni izvori koji za predmet reguliranja imaju isključivo zaštitu osobnih podataka prilikom policijskog djelovanja i djelovanja pravosudnih tijela te međunarodne suradnje po tom pitanju (Pajčić, 2016: 179). U nastavku će radi preglednosti, najprije navesti izvori Vijeća Europe a potom Europske unije.²⁷⁷

2. Europski normativni okvir uređenja zaštite osobnih podataka

2.1. Propisi vijeća Europe

2.1.1. Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda

Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, kao kamen temeljac sustava zaštite ljudskih prava u Europi, u svom čl. 8. jamči pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života, doma i dopisivanja. Pravo na zaštitu osobnih podataka se ne spominje izričito u EKLJP, no smatra se da je ono obuhvaćeno spomenutim pravom iz čl. 8. Tako se navodi da pravo na poštovanje privatnog i obiteljskog života, doma i dopisivanja uključuje zaštitu osobnih podataka, ukoliko se kao osobni podatak smatra svaki oni podatak koji nedvojbeno identificira pojedinca ili je povezan s određenim pojedincem te da bi se moglo tako posredno zaključiti kako Europska konvencija za

²⁷⁷ Iako je pitanje razmjene osobnih podataka unutar Europske unije kompleksno i skopčano s nizom problema, navedeni problemi postaju još složeniji kada je riječ o prekooceanskoj suradnji između dviju različitih pravnih kultura. De Busser tako upozorava kako sporazumi o razmjeni osobnih podataka između Europske unije i Sjedinjenih Američkih Država ne bi nipošto smjeli biti uzor po kojem će se kroititi sami propisi Europske unije o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka od strane nadležnih tijela u svrhe sprečavanja, istrage, otkrivanja ili progona kaznenih djela (De Busser, 2010: 100). No, nedavno je sporazum između Sjedinjenih Američkih Država i Europske unije o zaštiti osobnih informacija u vezi sa sprečavanjem, istragom, otkrivanjem i progonom kaznenih djela potpisan 2. lipnja 2016. (tzv. EU-U.S. Data Protection "Umbrella Agreement"). Područje primjene tog sporazuma su osobne informacije koje se prenose između nadležnih tijela jedne stranke i nadležnih tijela druge stranke ili koje se na drugi način prenose u skladu sa sporazumom sklopljenim između Sjedinjenih Američkih Država i Europske unije ili njezinih država članica, radi sprečavanja, otkrivanja, istrage i progona kaznenih djela, uključujući terorizam. No, važno je napomenuti da se, prema čl. 5. Sporazuma, ovim Sporazumom prema potrebi dopunjuju, ali ne zamjenjuju odredbe o zaštiti osobnih informacija iz međunarodnih sporazuma između stranaka ili između Sjedinjenih Američkih Država i država članica koje se odnose na pitanja obuhvaćena ovim Sporazumom.

zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda načelno štiti sva temeljna ljudska prava koja uključuju pravo na privatnost pojedinca, a zaštita osobnih podataka nedvojbeno bi bila sastavni dio prava na privatnost u najširem smislu. U tom smislu, Europska je unija donijela više različitih propisa kojima je nastojala urediti zaštitu osobnih podataka, uzimajući kao polazišnu osnovu, među drugim pravnim dokumentima, i Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. (Klarić, 2016:976).²⁷⁸

2.1.2. Konvencija (br. 108) Vijeća Europe od 28. siječnja 1981. o zaštiti pojedinaca pri automatskoj obradi osobnih podataka

Jedan od pravnih izvora Vijeća Europe koji regulira samo zaštitu osobnih podataka jest i Konvencija (br. 108) Vijeća Europe od 28. siječnja 1981. o zaštiti pojedinaca pri automatskoj obradi osobnih podataka (*Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data*). Ona je iznimno značajna zato što je riječ o prvom dokumentu koji je pokušao sustavno urediti pitanje zaštite podataka prilikom njihove automatske obrade. Ova Konvencija je donesena kako bi se osiguralo na području svake države članice Konvencije, poštivanje prava na privatnost pojedinca pri automatskoj obradi njegovih osobnih podataka. Budući da se područje njene primjene pored privatnog proteže i na javni sektor, to znači da je njome obuhvaćeno i djelovanje pravosudnih i policijskih tijela. Izmijenjena je 1999. godine kako bi se Europskoj uniji omogućilo da postane stranka (Pajčić, 2016: 181). Vrlo je značajan dodatni protokol uz ovu Konvenciju usvojen 2001., koji je uveo odredbe o prekograničnom prijenosu podataka nečlanicama, tzv. trećim zemljama, te o obveznom uspostavljanju nacionalnih tijela nadležnih za zaštitu podataka.²⁷⁹ Temeljna načela koja Konvencija postavlja se u prvom redu odnose na način prikupljanja i automatske obrade podataka pohranjenih u određene legitimne svrhe, a koji mora biti pravedan i zakonit. Određuje se i da se navedeni osobni podatci ne smiju uporabiti u neke druge svrhe osim onih legitimnih i točno određenih i da se ne smiju zadržavati dulje no što je to potrebno. No, Konvencija postavlja i neke zahtjeve u pogledu kakvoće tih podataka – koji trebaju biti prikladni, relevantni, i razmjerni svrsi zbog koje se prikupljaju (Pajčić, 2016: 181).

²⁷⁸ Klarić dodaje da odredbe same Konvencije ne razrađuju detaljno pitanje zaštite privatnosti pojedinca, nego se koriste opći termini kao „poštovanje privatnog i obiteljskog života“, „poštovanje (nepovredivosti) doma“ i „poštovanje prava na dopisivanje“ ali da navedeni termini ipak nesumnjivo predstavljaju kvalitetnu polazišnu osnovu temeljem koje se može razviti odgovarajući regulatorni okvir za zaštitu osobnih podataka. Klarić, 2016:976.

²⁷⁹ Dodatni protokol uz Konvenciju o o zaštiti pojedinaca pri automatskoj obradi osobnih podataka u vezi nadzornih tijela i međunarodne razmjene podataka (Additional Protocol to the Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data regarding supervisory authorities and transborder data flows) Strasbourg, 8.XI. 2001.

2.2. Pravni izvori Europske unije

2.2.1 Pravosudna i policijska suradnja u EU nakon Lisabonskog ugovora

Bivši treći stup EU, koji je nosio naziv Pravosuđe i unutarnji poslovi, a koji je uključivao kaznenopravnu suradnju država članica, Lisabonskim je ugovorom integriran u pravni poredak Europskih zajednica. To je posljedica nastojanja za uspostavljanjem prostora slobode, sigurnosti i pravde bez unutarnjih granica sprečavanjem i suzbijanjem kriminaliteta (čl. 2(2) UEU). Radi ostvarivanja toga cilja Lisabonskim je ugovorom uspostavljena supranacionalna nadležnost Unije u kaznenopravnom području kroz sljedeće mehanizme: 1. policijska i pravosudna suradnja u kaznenim stvarima stavljena je pod režim pravnog poretka Europske zajednice, 2. ustanovljena je podijeljena nadležnost u prostoru slobode, sigurnosti i pravde između Europske unije i država članica, 3. usvojen je novi postupak donošenja odluka u području policijske i pravosudne suradnje u kaznenim stvarima, 4. države članice dobile su ovlast zakonodavne inicijative, ovlast prekida zakonodavnog postupka te uspostave pojačane policijske i kaznenopravne suradnje u dijelu Europske unije (Đurđević, 2008: 1079). Izmjene unesene Lisabonskim ugovorom znače i da je priroda europskog zakonodavstva na području kaznenog prava promijenila svoj karakter, od međuvladinog do nadnacionalnog (iako su sačuvani neki važni međuvladini elementi) a načelo uzajamnog priznanja je odnijelo pobjedu nad načelom međuvladinih koordinacija. (Lukić, 2016: 149).

Nakon kratkog razmatranja relevantnih odredbi Povelje o temeljnim pravima Europske unije, imajući u vidu temu ovog rada, od niza važnih izvora,²⁸⁰ posvetiti ćemo se onim najvažnijim pravnim izvorima EU koji reguliraju samo međunarodnu suradnju pravosudnih i policijskih tijela, odnosno zaštitu osobnih podataka prilikom razmjene informacija tijekom navedene suradnje.²⁸¹

²⁸⁰ S obzirom da je jedan od izvoriha ciljeva uspostave i jačanja kaznenog prava Europske unije zaštita njenih finansijskih interesa, zanimljivo je vidjeti pitanje zaštite tajnosti podataka u tom kontekstu: V. Sokanović, 2015., osobito poglavlje 3.3. gdje se obrađuje zaštita osobnih podataka u djelovanju Europol, Eurojusta i Europskog ureda za borbu protiv prijevara (OLAF), kao tijela koje imaju osobito značajnu ulogu z zaštiti finansijskih interesa Europske unije.

²⁸¹ Vrlo važni izvori su i tzv. Prümka konvencija i Prümka odluka. Sedam država članica EU (Njemačka, Španjolska, Francuska, Luksemburg, Nizozemska, Austrija i Belgija) potpisalo je 27. 5. 2005. Konvenciju koja je imala za cilj s ciljem razvijanje prekogranične suradnje osobito u borbi protiv terorizma, prekograničnog kriminala i nezakonitih migracija. Od više načina suradnje koje je Konvencija predviđala, izdvojiti ćemo razmjenu DNK profila, otisaka prstiju, podataka o vlasnicima motornih vozila te zajedničke ophodnje na granici. Ova Konvencija, koja se naziva Prümskom po njemačkom gradu u kojem je potpisana, a koja je poznata i kao Schengen III sporazum) je postala dijelom prava Europske Unije 2008. donošenjem Odluke Vijeća 2008/615/PUP o produbljivanju prekogranične suradnje, posebno u suzbijanju terorizma i

2.2.2. Povelja o temeljnim pravima Europske unije

Povelja o temeljnim pravima Europske unije (*The Charter of Fundamental Rights of the European Union*), zaštitu osobnih podataka jamči ne samo u okviru čl. 7. (poštovanje privatnog i obiteljskog života) već i u posebnom članku 8.; koji nosi naziv „Zaštita osobnih podataka“.²⁸² Neki od važnijih normativnih zahtjeva su da se takvi podaci moraju obrađivati pošteno u za to utvrđene svrhe, temeljem pristanka osobe o kojoj je riječ ili na nekoj drugoj legitimnoj osnovi, utvrđenoj zakonom. Povelja također određuje da svatko ima pravo na pristup podacima koji su prikupljeni o njemu pravo na njihovo ispravljanje.

2.2.3. Okvirna odluka Vijeća 2008/977/PUP o zaštiti osobnih podataka obrađenih u okviru policijske i pravosudne suradnje u kaznenim stvarima²⁸³

Najvažnije izmjene koje je ova Okvirna odluka donijela tiču se svrhe prikupljanja te načela zakonitosti, i razmjernosti (Pajčić, 2016: 182-183) U pogledu prikupljanja podataka, određeno je da osobne podatke nadležna tijela mogu prikupljati samo u određene, jasne i zakonite svrhe u okviru svojih zadataka i mogu ih obrađivati samo u onu svrhu za koju su podaci prikupljeni. Načelo razmjernosti se u prvom redu očituje u zahtjevu da obrada podataka mora biti razmjerna svrsi zbog koje su podaci prikupljeni. Kad je riječ o ograničavanju svrhe korištenja prikupljenih osobnih podataka, propisano je da se osobni podaci zaprimljeni od neke druge države članice, mogu dalje obrađivati samo radi sprečavanja, istraživanja, otkrivanja ili progona kaznenih djela ili izvršavanja kaznenopravnih sankcija te ostalih sudskih i upravnih postupaka izravno vezanih za sprečavanje, istraživanje, otkrivanje ili progon kaznenih djela ili izvršavanje

prekograničnog kriminala. Za opširniji prikaz zaštite osobnih podataka u radu Eurojusta, Europol-a i OLAF-a, v. Gutiérrez Zarza, (Ed.) (2015), str. 57-106.

²⁸² To ne treba čuditi s obzirom na činjenicu da je EKLJP donesena 1950. godine, a Povelja o temeljnim pravima EU 2012. godine, kada se uslijed razvoja društvenih shvaćanja i međunarodnog prava o ljudskim pravima, pravo na zaštitu osobnih podataka već počelo smatrati posebnim temeljnim ljudskim pravom (Pajčić, 2016: 180). Furster upozorava da pravo na zaštitu osobnih podataka nije prije bilo priznato ni u jednom od izvora koji se spominju u preambuli Povelje, što znači da je to pravo u osnovi bilo „nevidljivo“ te da je ono u stvari stvoreno tek Poveljom. 2009. godine Lisabonski ugovor je Povelji dao pravnu snagu, pa tako i u njoj prvi put priznatom pravu na zaštitu osobnih podataka (Furster, 2014: 8). Međutim, svakako valja spomenuti da su, prema istraživanju von Lewinskog, pravne norme o potupanju s informacijama koje se odnose na neke osobe, postojale već u 17. stoljeću. von Lewinski, K., *Geschichte des Datenschutzrechts von 1600 bis 1977* in: Felix Arndt, Nicole Betz, Anuscheh Farahat, Matthias Goldmann, Matthias Huber, Rainer Keil, Petra Lea Láncoš, Jan Schaefer, Maja Smrkolj, Franziska Sucker, Stefanie Valta (Hrsg.) *Freiheit - Sicherheit - Öffentlichkeit*, Seite 196 – 220, 48. Assistententagung Öffentliches Recht, Heidelberg 2008., cit, prema: Zarembo (2014), str. 37.

²⁸³ Council Framework Decision 2008/977/JHA of 27 November 2008 on the protection of personal data processed in the framework of police and judicial cooperation in criminal matters.

kaznenopravnih sankcija. Prenošenje nadležnim tijelima u trećim zemljama ili međunarodnim tijelima je moguće, ali samo pod određenim uvjetima i s određenom svrhom. Države članice dužne su osigurati da osobni podaci koje su prenijela ili stavila na raspolaganje nadležna tijela neke druge države članice mogu biti preneseni trećim zemljama ili međunarodnim tijelima samo ako: (a) je to potrebno za sprečavanje, istraživanje, otkrivanje ili progon kaznenih djela ili izvršavanje kaznenopravnih sankcija; (b) je tijelo koje je primatelj u trećoj zemlji, ili međunarodno tijelo koje je primatelj, odgovorno za sprečavanje, istraživanje, otkrivanje ili progon kaznenih djela ili izvršavanje kaznenopravnih sankcija; (c) je država članica iz koje su podaci dobiveni dala svoje odobrenje za prenošenje u skladu sa svojim nacionalnim pravom; i (d) treća zemlja ili dotično međunarodno tijelo osigurava odgovarajuću razinu zaštite za namjeravanu obradu podataka.²⁸⁴

2.2.4. Direktiva (EU) 2016/680 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. 4. 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka od strane nadležnih tijela u svrhe sprečavanja, istrage, otkrivanja ili progona kaznenih djela ili izvršavanja kaznenih sankcija i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Okvirne odluke Vijeća 2008/977/PUP

U sklopu svoje reforme prava zaštite osobnih podataka, Europska Unija je usvojila Uredbu o zaštiti podataka od 2016/679 (GDPR) kojom se ukida Direktiva o zaštiti podataka 95/46 / EC2 (DPD), koja trenutno uređuje zaštitu osobnih podataka u EU. Međutim, ova nova Uredba o zaštiti podataka ne odnosi se na aktivnosti na području pravosudne suradnje u kaznenim stvarima i policijskoj suradnji,²⁸⁵ radi čega je bilo

²⁸⁴ Posebno je zanimljivo pitanje prijenosa trećim državama informacija i osobnih podataka koje su prikupile privatne tvrtke. Jasno je da mnoge privatne tvrtke (npr. zrakoplovni prijevoznici i banke) prikupljaju i obrađuju informacije i osobne podatke svojih klijenata s ciljem unaprijeđenja vlastitog poslovanja. Gutiérrez Zarza ističe da je iskustvo pokazalo da takve informacije i podaci, ako ih obrade specijalizirani policijski i pravosudni eksperti, mogu biti iznimno korisni u sprječavanju kriminalnih aktivnosti (npr. terorističkih napada u zrakoplovima), identificiranju djelovanja i povezanosti kriminalnih organizacija ili transfera zarade ostvarene kriminalnim aktivnostima. Gutiérrez Zarza, (Ed.) (2015), str. 165.

²⁸⁵ Uredba (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. 4. 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka). Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation). Za prikaz sadržaja i novosti koje ova Uredba donosi, v. Albrecht, J., P., (2016) How the GDPR Will Change the World European Data Protection Law Review (EDPL), Vol. 2, br. 3 (2016), str. 287-289., Zarsky, T. Z., (2017), Incompatible: The GDPR in the Age of Big Data, Seton Hall Law Review, Vol. 47, Issue 4 str. 995-1020., Wagner, J.; Benecke, A., (2016) National Legislation within the Framework of the GDPR, European Data Protection Law Review (EDPL), Vol. 2, Issue 3 (2016), str. 353-361, te od monografskih izdanja: Voigt, P., von dem Bussche, A., (2017) The EU General Data Protection Regulation (GDPR), Springer International Publishing.

potrebno donijeti poseban propis koji će regulirati zaštitu osobnih podataka prilikom pravosudne i policijske suradnje. Stoga je donesena Direktiva (EU) 2016/680 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. 4. 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka od strane nadležnih tijela u svrhe sprečavanja, istrage, otkrivanja ili progona kaznenih djela ili izvršavanja kaznenih sankcija i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Okvirne odluke Vijeća 2008/977/PUP (u nastavku: Direktiva (EU) 2016/680)²⁸⁶. Stupila je na snagu 5. svibnja 2016., a države članice imaju rok za transponiranje njenih odredbi u nacionalna zakonodavstva do 6. svibnja 2018., kada se ona počinje primjenivati.²⁸⁷ Ova nova Direktiva ima za cilj osigurati da je zaštita prava i sloboda fizičkih osoba u svim državama članicama jednaka u odnosu na obradu osobnih podataka od strane policije. Važno je istaknuti da je državama članicama omogućeno da usvoje više zaštite i propišu strože odredbe o zaštiti podataka.

U odnosu na spomenutu Opću uredbu o zaštiti podataka, Direktiva 2016/680 se razlikuje u prvom redu u pravu na informiranje i pristupu osobnim podacima. Jasno je da bi bezuvjetno pružanje tih prava u opsegu iz Uredbe moglo u velikom broju slučajeva ugroziti istraživanje u kaznenim predmetima, te je stoga potrebno predvidjeti takva rješenja koja će barem u određenoj mjeri uvažiti navedene interese kaznenog postupka. Direktiva (EU) 2016/680 nastoji dakle uravnotežiti ciljeve zaštite podataka s ciljevima učinkovite međunarodne pravosudne i policijske suradnje.²⁸⁸

²⁸⁶ Directive (EU) 2016/680 of the European parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data by competent authorities for the purposes of the prevention, investigation, detection or prosecution of criminal offences or the execution of criminal penalties, and on the free movement of such data, and repealing Council Framework Decision 2008/977/JHA

²⁸⁷ Kao što je vidljivo iz samog naziva, njome se ukida gore pojašnjenja, Okvirna odluka Vijeća 2008/977/PUP o zaštiti osobnih podataka obrađenih u okviru policijske i pravosudne suradnje u kaznenim stvarima.

²⁸⁸ Pravna osnova donošenja posebnog propisa za područje pravosudne suradnje u kaznenim stvarima i policijske suradnje je sadržana u Izjavi br. 21 o zaštiti osobnih podataka u područjima pravosudne suradnje u kaznenim stvarima i policijske suradnje, priloženoj završnom aktu međuvladine konferencije na kojoj je donesen Ugovor iz Lisabona, kojom je potvrđeno da bi se određena pravila o zaštiti osobnih podataka i slobodnom kretanju osobnih podataka u područjima pravosudne suradnje u kaznenim stvarima i policijske suradnje na temelju članka 16. UFEU-a mogla pokazati neophodnima zbog specifične prirode tih područja. Stoga je primjereno da se ta područja urede posebnom direktivom kojom bi se utvrdila posebna pravila o zaštiti pojedinaca s obzirom na osobnih podataka od strane nadležnih tijela u svrhe sprečavanja, istrage, otkrivanja ili progona kaznenih djela ili izvršavanja kaznenih sankcija, uključujući zaštitu od prijetnji javnoj sigurnosti i njihovo sprečavanje, poštujući posebnu prirodu tih aktivnosti. Takva nadležna tijela mogu obuhvaćati ne samo tijela javne vlasti poput pravosudnih tijela, policije ili drugih tijela (Preambula Direktive 2016/680, čl. 10. I 11).

Već je iz imena obiju Direktiva jasno da nova Direktiva (EU) 2016/680 ima širi opseg i da bi trebala biti sveobuhvatnija od Okvirne odluke 2008/977/PUP koju zamjenjuje. To je proizlazi i iz stavka 6. preambule gdje se ispravno primjećuje da je područje primjene Okvirne odluke Vijeća 2008/977/PUP ograničeno na obradu osobnih podataka koje države članice jedna drugoj prenose ili stavljaju na raspolaganje (Salami, 2016: 3). U preambuli ove Direktive se navodi da se njeno donošenje zasniva na čl. 8. st. 1. Povelje Europske unije o temeljnim pravima te čl. 16. st. 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU) gdje se utvrđuje a svatko ima pravo na zaštitu svojih osobnih podataka te da je osiguravanje dosljedne i visoke razine zaštite osobnih podataka pojedinaca te olakšavanje razmjene osobnih podataka među nadležnim tijelima država članica ključno kako bi se osigurala učinkovita pravosudna suradnja u kaznenim tvarima i policijska suradnja. U tu svrhu, razina zaštite prava i sloboda pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka od strane nadležnih tijela u svrhe sprečavanja, istrage, otkrivanja ili progona kaznenih djela ili izvršavanja kaznenih sankcija, uključujući zaštitu od prijetnji javnoj sigurnosti i njihovo sprečavanje, trebala bi biti jednaka u svim državama članicama. (Preambula, čl. 7).

S obzirom da bi detaljnije razmatranje sadržaja ove nove Direktive (EU) 2016/680 i svih novina koje donosi u odnosu na prethodno zakonodavstvo prelazilo opseg ovog rada, navest ćemo samo neke važne elemente. Jedna od zanimljivih novina jest i šire shvaćanje, tj. proširenje opsega pojma „osobni podatci“ koji su u čl. 3. st. 1. t. 1. definirani kao: „svi podaci koji se odnose na pojedinca čiji je identitet utvrđen ili se može utvrditi „ispitanik“; pojedinac čiji se identitet može utvrditi jest osoba koja se može identificirati izravno ili neizravno, osobito uz pomoć identifikatora kao što su ime, identifikacijski broj, podaci o lokaciji, mrežni identifikator ili uz pomoć jednog ili više čimbenika svojstvenih za fizički, fiziološki, genetski, mentalni, ekonomski, kulturni ili socijalni identitet tog pojedinca“. Iz navedenog proizlazi da su za razliku od prijašnje definicije, podaci o lokaciji, mrežni identifikator te genetski i biometrijski podaci podvedeni pod pojam osobnih podataka.²⁸⁹ Objašnjenje za uključivanje genetskih podataka u okvir pojma „osobni podatci“ dobrim dijelom zasigurno proizlazi i iz judikature Europskog suda za ljudska prava, osobito odluke u predmetu S. i Marper

²⁸⁹ Sukladno čl. 3. Stavku 12. Direktive (EU) 2016/680 genetski podaci su genetski podaci” su svi osobni podaci koji se odnose na naslijeđena ili stečena genetska obilježja pojedinca koja daju jedinstvenu informaciju o fiziologiji ili zdravlju tog pojedinca, i koji su dobiveni osobito analizom biološkog uzorka dotičnog pojedinca; dok su prema stavku 13. „biometrijski podaci” osobni podaci dobiveni posebnom tehničkom obradom u vezi s fizičkim obilježjima, fiziološkim obilježjima ili obilježjima ponašanja pojedinca koja omogućuju ili potvrđuju jedinstvenu identifikaciju tog pojedinca, kao što su fotografije lica ili daktiloskopski podaci.

protiv Ujedinjenog Kraljevstva gdje je Europski sud za ljudska prava u navedenom slučaju smatrao da trajno zadržavanje staničnih uzoraka, DNA profila i otisaka prstiju osoba koje nisu osuđene predstavlja miješanje u pravo na poštivanje privatnog života.²⁹⁰ Neki autori smatraju da uključivanje genetskih podataka i biometrijskih podataka dodatno proširuje opseg Direktive (EU) 2016/680 i pokazuje namjeru parlamenta EU da proširuje opseg smjernice u skladu s globalnim kretanjima ljudskih prava i ravnotežom pravo na zaštitu podataka s pravom na privatnost (Salami, 2016: 6).

Novinu predstavlja i čl. 6. Direktive koji pravi razliku između različitih kategorija osoba: voditelj obrade treba raditi jasnu razliku između osobnih podataka različitih kategorija ispitanika, i to osumnjičenika, osuđenika, žrtava te trećih osoba. Vrlo je značajno ukazati na na čl. 10. koji uređuje i ograničava obradu posebnih kategorija osobnih podataka. To su podaci koji otkrivaju rasno ili etničko podrijetlo, politička mišljenja, religijska ili filozofska vjerovanja ili članstvo u sindikatu te obrada genetskih podataka, biometrijskih podataka u svrhu jedinstvene identifikacije pojedinca ili podataka koji se odnose na zdravlje ili podataka o spolnom životu ili seksualnoj orijentaciji pojedinca.

Sa stajališta očuvanja temeljnih prava, iznimno značajno je III. poglavlje koje govori o pravima ispitanika, konkretno o obavješćivanju i modalitetima ostvarivanja prava ispitanika, informacijama koje se stavljaju na raspolaganje ili daju ispitaniku,²⁹¹ pravu ispitanika na pristup, ograničenju prava pristupa, pravu na ispravak ili brisanje osobnih podataka i ograničenje obrade te ostvarivanju prava ispitanika i provjera nadzornog tijela.²⁹²

²⁹⁰ Str. 7-8. objašnjenja u Prijedlogu Direktive 2016/680. Proposal for a Directive of the European parliament and of the Council on the protection of individuals with regard to the processing of personal data by competent authorities for the purposes of prevention, investigation, detection or prosecution of criminal offences or the execution of criminal penalties, and the free movement of such data {SEC(2012) 72 final} {SEC(2012) 73 final}, dostupno na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0010:FIN:EN:PDF>, I Ustavni sud Republiek Hrvatske se referirao na navedenu odluku ESLJP u svojoj odluci iz 2012. godine o neustavnosti nekih odredbi Zakona o kaznenom postupku. Odluka Ustavnog suda od 19. 7. 2012. t. 155.-158.4 (Odluka i rješenje br. U-I-448/2009, U-I-602/2009, U-I-1710/2009, U-I-18153/2009, U-I-5813/2010, U-I-2871/2011.).

²⁹¹ Države članice osiguravaju da voditelj obrade ispitaniku stavlja na raspolaganje barem sljedeće informacije: (a) identitet i kontaktne podatke voditelja obrade; (b) kontaktne podatke službenika za zaštitu podataka, ako je primjenjivo; (c) svrhe obrade za koje su ti osobni podaci namijenjeni; (d) pravo na podnošenje pritužbe nadzornom tijelu i kontaktne podatke nadzornog tijela; (e) postojanje prava da se od voditelja obrade zatraži pristup osobnim podacima, njihov ispravak ili brisanje, ili ograničavanje obrade osobnih podataka koji se odnose na ispitanika.

²⁹² Kad je riječ o utjecaju volje samog ispitanika na obradu njegovih podataka, nužno je spomenuti iznimno zanimljiv razvoj pravne teorije i prakse u Njemačkoj po pitanju prava na privatnost, budući da tamo postoji

Pitanje prenošenja prikupljenih osobnih podataka trećim zemljama ili međunarodnim organizacijama uređeno je u petom poglavlju.²⁹³ Opća načela prijenosa osobnih podataka uređuje čl. 35. Direktive. Države članice osiguravaju da nadležna tijela svaki prijenos osobnih podataka koji se obrađuju ili su namijenjeni za obradu nakon prijenosa trećoj zemlji ili međunarodnoj organizaciji, uključujući daljnje prijenose još jednoj trećoj zemlji ili međunarodnoj organizaciji, obavljaju pridržavajući se nacionalnih odredaba donesenih na temelju odredaba ove Direktive, samo ako su ispunjeni sljedeći uvjeti: (a) prijenos je nužan u svrhe utvrđene u članku 1. stavku 1.; (b) osobni podaci prenose se voditelju obrade u trećoj zemlji ili međunarodnoj organizaciji koji predstavlja javno tijelo nadležno za potrebe iz članka 1. stavka 1.; (c) ako su osobni podaci preneseni ili stavljeni na raspolaganje iz druge države članice, ta je država članica dala prethodno odobrenje za prijenos u skladu sa svojim nacionalnim pravom; (d) Komisija je donijela odluku o primjerenosti na temelju članka 36. ili, u nedostatku takve odluke, odgovarajuće zaštitne mjere predviđene su ili postoje na temelju članka 37. ili se, u nedostatku odluke o primjerenosti na temelju članka 36. i odgovarajućih zaštitnih mjera u skladu s člankom 37. primjenjuju odstupanja za posebne situacije na temelju članka 38.; i (e) u slučaju daljnjeg prijenosa u još jednu treću zemlju ili međunarodnu organizaciju, nadležno tijelo koje je izvršilo prvotni prijenos ili drugo nadležno tijelo iste države članice, nakon što je uzelo u obzir sve relevantne čimbenike, uključujući ozbiljnost kaznenog djela, svrhu s kojom su osobni podaci prvotno preneseni i razinu zaštite osobnih podataka u trećoj zemlji ili međunarodnoj organizaciji kojoj su dalje preneseni osobni podaci, odobrava daljnji prijenos.

posebno temeljno ljudsko „pravo na informacijsko samoodređenje“. Naime njemački Savezni ustavni sud izveo je navedeno pravo na informacijsko samoodređenje – (Recht auf informationelle Selbstbestimmung - koje bi se moglo ukratko opisati kao pravo odrediti uporabu vlastitih osobnih podataka) iz prava na privatnost. To pravo taj je sud 1983. godine u tzv. „Volkszählungs-Urteil“ priznao kao novo temeljno pravo vezano uz zaštitu podataka; nije izričito navedeno u Ustavu, već je proizašlo iz judikature Saveznog ustavnog suda. Pajčić, M., (2009), str. 293-294. Opširnije o pravu na informacijsko određenje v. monografiju Albers, M., Informationelle Selbstbestimmung. Nomos-Verlag, Baden-Baden 2005. Drugi, za temu ovog rada vrlo važan institut njemačke pravne teorije jest tzv. „jezgra privatnog življenja“. Izraz „jezgra privatnog življenja“ prijevod je njemačkog izraza „Kernbereich privater Lebensgestaltung“. Taj izraz označuje u njemačkom pravu, odnosno judikaturi BVerfG, dio intimne i privatne sfere čovjeka koji je apsolutno zaštićen od posega države, tj. koji ni u kakvim okolnostima ne smije biti povrijeđen (Pajčić, 2009: 295). Opširnije o ograničenjima koje ovaj nepovredivi dio intimne sfere čovjeka postavlja pri primjeni tajnih istražnih mjera za potreba kaznenog postupka v. Hauck, P., (2014: 334-356). Osobito je zanimljiva Hauckova konstatacija da koncept „jezgre“ pati upravo zbog toga što je (nedopušteno prema njegovom mišljenju) utemeljen na pravu na ljudsko dostojanstvo iz čl. 1. st. 1 njemačkog Temelnog zakona budući da se takva koncepcija susreće s nepremostivim preprekama. Hauck, 2014: 355.

²⁹³ Takvo prenošenje je prije donošenja ove Direktive bilo uređeno Konvencijom 108, Preporukom Vijeća Europe o policijskim podacima (Rec(87)15, od 17. rujna 1987.) i Okvirnom odlukom Vijeća 2008/977 / JHA. (Pajunoja, 2017: 62).

Prijenosi bez prethodnog odobrenja druge države članice dopušteni su samo ako je prijenos osobnih podataka potreban za sprečavanje neposredne i ozbiljne prijetnje javnoj sigurnosti države članice ili treće zemlje ili bitnim interesima države članice, a prethodno se odobrenje ne može pravodobno dobiti. Prijenosi na temelju odluke o primjerenosti uređeni su u čl. 36. Države članice osiguravaju da je prijenos osobnih podataka trećoj zemlji ili međunarodnoj organizaciji moguć kada Komisija odluči da treća zemlja, područje ili jedan ili više određenih sektora unutar te treće zemlje, ili međunarodna organizacija o kojoj je riječ osigurava primjerenu razinu zaštite, pri čemu takav prijenos ne zahtijeva posebno odobrenje.²⁹⁴

Komisija u Službenom listu Europske unije i na svojoj internetskoj stranici objavljuje popis trećih zemalja, područja i posebnih sektora unutar treće zemlje i međunarodnih organizacija u pogledu kojih je donijela odluku da ne osiguravaju primjerenu razinu zaštite ili da je više ne osiguravaju.

No, unatoč navedenim pozitivnim novinama, i nova Direktiva pati od sličnih boljki kao i prijašnji propisi, a jedan od problematičnijih je svakako nedovoljna određenost nekih normi, što ostavlja prostor vrlo različitim tumačenjima.²⁹⁵

²⁹⁴ Prilikom procjene primjerenosti stupnja zaštite Komisija osobito uzima u obzir sljedeće elemente: (a) vladavinu prava, poštovanje ljudskih prava i temeljnih sloboda, mjerodavno zakonodavstvo, i opće i sektorsko, što uključuje zakonodavstvo o javnoj sigurnosti, obrani, nacionalnoj sigurnosti, kaznenom pravu i pristupu tijela javne vlasti osobnim podacima, kao i provedbu takvog zakonodavstva, pravila o zaštiti podataka, pravila struke i mjere sigurnosti, što uključuje pravila za daljnji prijenos osobnih podataka još jednoj trećoj zemlji ili međunarodnoj organizaciji, koja se poštuju u toj zemlji ili međunarodnoj organizaciji, sudsku praksu te postojanje djelotvornih i provedivih prava ispitanika te djelotvorne upravne i sudske zaštite ispitanika čiji se osobni podaci prenose; (b) postojanje i djelotvorno funkcioniranje jednog neovisnog nadzornog tijela ili više njih u trećoj zemlji, ili tijela kojem podliježe međunarodna organizacija, odgovornih za osiguravanje i provođenje poštovanja pravila o zaštiti podataka, uključujući primjerene ovlasti izvršavanja zakonodavstva, za pružanje pomoći ispitanicima i njihovo savjetovanje u ostvarivanju njihovih prava te za suradnju s nadzornim tijelima država članica; i (c) međunarodne obveze koje je dotična treća zemlja ili međunarodna organizacija preuzela ili druge obveze koje proizlaze iz pravno obvezujućih konvencija ili instrumenata, kao i iz njezina sudjelovanja u multilateralnim ili regionalnim sustavima, osobito u vezi sa zaštitom osobnih podataka. Komisija nakon procjene primjerenosti stupnja zaštite može, putem provedbenog akta, odlučiti da treća zemlja, područje, ili jedan ili više određenih sektora unutar treće zemlje, ili međunarodna organizacija osigurava primjeren stupanj zaštite. U provedbenom aktu predviđa se mehanizam za periodično preispitivanje, najmanje svake četiri godine, kojim će se uzeti u obzir svi relevantni događaji u toj trećoj zemlji ili međunarodnoj organizaciji. U provedbenom aktu određuje se teritorijalna i sektorska primjena, a ako je primjenjivo, utvrđuje se i nadzorno tijelo ili nadzorna tijela. No, ako dostupne informacije naknadno otkriju da treća zemlja, područje ili jedan ili više određenih sektora unutar treće zemlje ili međunarodna organizacija više ne osigurava navedenu primjerenu razinu zaštite u mjeri u kojoj je to potrebno, Komisija stavlja izvan snage, mijenja ili suspendira odluku kojom je utvrđeno osiguravanje primjerenog stupnja zaštite putem provedbenog akta bez retroaktivnog učinka. Čl. 36. st. 2-5. Direktive 2016/680.

²⁹⁵ Huhtiniemi tako upozorava da nova Direktiva omogućava zemljama članicama široke mogućnosti interpretacije odredbi. Kao primjer, on ukazuje na članak 4. Direktive (koji govori o načelima obrade osobnih

3. Zaključak

Zaštita osobnih podataka je jedno od područja prava kojem se u posljednje vrijeme posvećuje sve veća pažnja. To ne čudi imamo li u vidu razvoj svijesti o ljudskim pravima, te konkretno, u okviru Europske unije, činjenicu da je Povelja o temeljnim pravima (za razliku od prijašnjih međunarodnih i regionalnih dokumenata o ljudskim pravim) izričito zajamčila to pravo, izdvojivši ga iz okvira prava na privatnost, te je pravo na zaštitu osobnih podataka i formalno postalo temeljno ljudsko pravo. Novi pravni okvir Europske unije o zaštiti osobnih podataka, opća Uredba o zaštiti podataka od 2016/679 (GDPR) te za temu ovog rada mnogo značajnija Direktiva 2016/680 o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka od strane nadležnih tijela u svrhe sprečavanja, istrage, otkrivanja ili progona kaznenih djela ili izvršavanja kaznenih sankcija i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Okvirne odluke Vijeća 2008/977/PUP, donesen 2016. godine, ubrzo će se početi primjenjivati. Iako Direktiva 2016/680 svakako predstavlja napredak i na cjelovitiji način uređuje zaštitu osobnih podataka u postupcima međunarodne pravosudne i policijske suradnje, to ne znači da će ti postupci u budućnosti teći bez problema. Svakako se može kazati da je u ovom trenutku prerano da u potpunosti budemo sigurni hoće li nova Direktiva osigurati odgovarajuću zaštitu privatnosti jer se još nije počela primjenjivati - kada su države članice prisiljene ujednačiti svoje zakonodavstvo koje je u velikoj mjeri obilježeno vlastitom zakonodavnom i kulturološkom tradicijom, a instrument koji vodi proces je apstraktan, nemoguće je predvidjeti ishod (Pajunoja, 2017: 84). S druge strane, jasno je da je, pored normativnog okvira, za zaštitu osobnih podataka još važnija i učinkovita provedba istog i realna mogućnost zaštite tih prava koja u velikoj mjeri proizlazi iz kvalitetnog rada nadležnih tijela.²⁹⁶ No, nedvojbeno je da bi proširenje opsega pojma osobnih podataka koji se zaštićuju, zatim jasna distinkcija između prikupljanje i obrade osobnih podataka različitih kategorija osoba te općenito preciznije pravno uređenje u usporedbi s Direktivom 95/46/EC predstavljaju poboljšanje u zaštiti

podataka) i korištene pridjeve "posebne" i "eksplicitne" svrhe, (eng.: specified, explicit ...purposes) kao i "primjerene", "relevantne", "ne pretjerane" i "točne" (engl. "adequate", "relevant", "not excessive" and "accurate"). Huhtiniemi, H. Interview, 29.12.2016. Topic: Level of data protection in Finland and in EU. Interviewer: Pajunoja, L. u: Pajunoja, 2017: 84. Pored navedenog primjera Huhtiniemija, možemo dalje navesti i „odgovarajuće“ rokove za pohranu i preispitivanje iz čl. 5., „vitalni interesi ispitanika“ iz čl. 10. i brojne druge izraze.

²⁹⁶ *Hijmans* tako, govoreći o općem okviru zaštite osobnih podataka izvan sustava kaznenog pravosuđa, upozorava da tijela nadležna za zaštitu osobnih podataka, kao i svaka druga javna tijelo u vrijeme štednje, imaju oskudne resurse što ilustrira izvješćem Agencije za temeljna prava Europske unije u 2010. godini, prema kojem su nedovoljna pomoć i nedostatak financijskih sredstava rezultirali su situacijom u kojoj europska tijela za zaštitu osobnih podataka nisu obavljala sve svoje zadatke. (*Hijmans*, 2016: 366).

osobnih podataka. S druge strane mora se primijetiti kako brojne odredbe nove Direktive ostavljaju široke mogućnosti tumačenja odredbi, te da će s obzirom na to biti iznimno važna biti uloga Europskog suda u tumačenju odredbi navedene Direktive, što će prema mišljenju autora ovog rada, kad je riječ o ovako osjetljivom području, u konačnici i odrediti smjer razvoja prava zaštite osobnih podataka u postupcima međunarodne kaznenopravne i policijske suradnje.

Popis literature i izvora

- Carić, Marina; Pleić, Marija: Zaštita osobnih podataka prikupljenih za potrebe kaznenog postupka // *Pravo na pristup informacijama i zaštita osobnih podataka: zbornik radova / Bosiljka Britvić Vetma, Marija Boban (ur.)*. Split: Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, 2015. str. 337-395.
- De Busser, E., (2010) EU Data Protection in Transatlantic Cooperation in Criminal Matters - Will the EU Be Serving Its Citizens an American Meal, 6 *Utrecht Law Review*, str. 86 – 100.
- Durđević, Z., (2008) Lisabonski ugovor: prekretnica u razvoju kaznenog prava u Europi, *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb)*, vol. 15, broj 2/2008, str. 1077-1127.
- Dragičević Prtenjača, M., (2014) Kaznena djela neovlaštenog zvučnog snimanja i prisluškivanja te neovlaštenog slikovnog snimanja s osvrtom na praksu Europskog suda za ljudska prava i elaboracijom pojmova privatnosti i neovlaštenosti, *Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske*, Vol.V No.1, str. 164-199.
- Fuster, G. G. (2014.), *The Emergence of Personal Data Protection as a Fundamental Right of the EU*, Switzerland: Springer International Publishing.
- Gutiérrez Zarza, Á.,(Ed.) (2015) *Exchange of Information and Data Protection in Cross-border Criminal Proceedings in Europe*, Springer-Verlag, Berlin Heidelberg,
- Hauck, P., (2014), *Heimliche Strafverfolgung und Schutz der Privatheit*, Mohr Siebeck, Tübingen.
- Hijmans, Hielke: The DPAs and Their Cooperation: How Far Are We in Making Enforcement of Data Protection Law More European, (2016), 2 *European Data Protection Law Review*, str. 362- 372.
- Klarić, M. (2016) Zaštita osobnih podataka i Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, god. 53, 4/2016., str. 973.-990.
- Lukic, M. (2016) The New Theatre of the Struggle for EU Unity - Judicial Cooperation in Criminal Matters and Police Cooperation Confronts Member State Sovereignty,

- 2016 *Annals of the Faculty of Law in Belgrade - International Edition*, str. 140 - 153 .
- Pajčić, M., Korištenje forenzičnim računalnim programima za prikupljanje dokaza u kaznenom postupku, *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb)*, vol. 16, broj 1/2009, str. 281-317.
- Pajčić., M., The legal framework for the protection of personal data in international police and judicial cooperation, str.179.-185, u: *European criminal procedure law in service of protection of European Union financial interests: state of play and challenges / edited by Zlata Đurđević, Elizabeta Ivičević Karas, Zagreb*]: Croatian Association of European Criminal Law, 2016.
- Pajunoja L., J., (2017), *The Data Protection Directive on Police Matters 2016/680 protects privacy - The evolution of EU's data protection law and its compatibility with the right to privacy*, The Erik Castrén Institute of International Law and Human Rights, University of Helsinki, dostupno na: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/181500/HU%20Masters%20thesis%20Pajunoja.pdf?sequence=2>, zadnji pristup: 15. 10. 2017.
- M. Rošić, M., (2014) Najznačajniji aspekti međunarodne policijske suradnje Republike Hrvatske s državama članicama Europske unije, *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb)*, vol. 21, broj 2/2014, str. 295-326.
- Salami, Emmanuel Akintunde, The Impact of Directive (EU) 2016/680 on the Processing of Personal Data by Competent Authorities for the Purposes of the Prevention, Investigation, Detection or Prosecution of Criminal Offences or the Execution of Criminal Penalties and on the Free Movement of Such Data on the Existing Privacy Regime (February 6, 2017). Dostupno na: SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2912449>, zadnji pristup: 15. 10. 2017.
- Seling, A., (2010) *Schutz der Privatsphäre durch das Strafrecht*, LexisNexis Verlag ARD Orac, Wien.
- Simmons, R. (2016) Quantifying Criminal Procedure: How to Unlock the Potential of Big Data in Our Criminal Justice System, 2016 *Michigan State Law Review*, str. 947 - 1018.
- Sokanović, L., (2015) Zaštita tajnosti podataka u kontekstu kaznenopravne zaštite financijskih interesa Europske unije // *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu sa znanstveno-stručnog skupa: Pravo na pristup informacijama i zaštita osobnih podataka*, str. 397-418.
- Zaremba, U., (2014), *Die Entwicklung polizeirelevanter datenschutzrechtlicher Bestimmungen - Polizeiliche Befugnisnormen zur zweckändernden Verwendung von personenbezogenen Daten*, Baden-Baden, Nomos Verlag.

- Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, Vijeće Europe, 1950.
- Konvencija o produbljivanju prekogranične suradnje, posebno u suzbijanju terorizma, prekograničnog kriminala i nezakonite migracije od 27. V. 2005. (Prümska konvencija)
- Konvencija (br. 108) Vijeća Europe od 28. 1. 1981. o zaštiti pojedinaca pri automatskoj obradi osobnih podataka i Dodatni protokol uz Konvenciji o zaštiti pojedinaca pri automatskoj obradi osobnih podataka u vezi nadzornih tijela i međunarodne razmjene podataka od 8. XI. 2001.
- Povelja o temeljnim pravima Europske unije, 2010/C 83/02
- Direktiva 95/46/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 24. 10. 1995. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom protoku takvih podataka
- Direktiva (EU) 2016/680 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. 4. 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka od strane nadležnih tijela u svrhe sprečavanja, istrage, otkrivanja ili progona kaznenih djela ili izvršavanja kaznenih sankcija i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Okvirne odluke Vijeća 2008/977/PUP
- Odluka Vijeća 2008/615/PUP od 23. 6. 2008. o produbljivanju prekogranične suradnje posebno u suzbijanju terorizma i prekograničnog kriminala ((Prümska odluka)
- Okvirna odluka Vijeća 2008/977/PUP od 27. 11. 2008. o zaštiti osobnih podataka obrađenih u okviru policijske i pravosudne suradnje u kaznenim stvarima
- Sporazum između Sjedinjenih Američkih Država i Europske unije o zaštiti osobnih informacija u vezi sa sprečavanjem, istragom, otkrivanjem i progonom kaznenih djela
- Uredba (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. 4. 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka).

doc. dr sc. Matko Pajčić*

PERSONAL DATA PROTECTION IN INTERNATIONAL
PENAL LAW PROCEEDINGS AND
POLICE COOPERATION IN EUROPEAN LAW**

***Abstract:** Legal regulation of the protection of personal data in the proceedings of international judicial co-operation in criminal matters and police cooperation in the law of the Council of Europe and the law of European Union becomes very important topic. Given the strengthening of crime with international features, intense co-operation between the police and judicial bodies of different countries becomes necessary. One of the most important forms of this co-operation is the exchange of information, which usually includes personal information not only of suspects and defendants but also of other persons. Since technological advances have enabled the collection, processing and storage of large amounts of such personal data, leading to very serious threats to the violation of the right to privacy and the right to protection of personal data, a legal framework should be established to enable effective exchange of information between competent authorities of different countries but with the preservation of each person's fundamental rights.*

***Keywords:** protection of personal data, international judicial co-operation in criminal matters, international police cooperation.*

* Assistant Professor with the Faculty of Law of the University of Split, Croatia. E-mail: mpajcic@pravst.hr

** This paper is based on the research conducted for the purposes of the *Croatian Judicial Cooperation in Criminal Matters in the EU and the Region: Heritage of the Past and Challenges of the Future (CoCoCrim)* Project funded by the Croatian Science Foundation